

ਉਦੇਸ਼

- ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ- ਵੱਖਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ।
- ਘੜੀ ਅਤੇ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਣ।

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ?

- (1) ਸੂਰਜ ਕਦੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ?
- (2) ਸਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਕਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (3) ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕਿਹੜੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?
- (4) ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

ਕੈਲੰਡਰ

• ਕੈਲੰਡਰ ਇੱਕ ਚਾਰਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਦਿਨਾਂ, ਹਫ਼ਤਿਆਂ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

- ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 365 ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 12 ਮਹੀਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 52 ਹਫ਼ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਸਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਹੀਨਾ ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ ਬਾਰਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਦਸੰਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- 4 ਨਾਲ ਭਾਗ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਾਲ ਲੀਪ ਦਾ ਸਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਲੀਪ ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ, ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 29 ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ 7 ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

1 ਸਾਲ = 365 ਦਿਨ

ਲੀਪ ਦਾ ਸਾਲ = 366 ਦਿਨ

1 ਸਾਲ = 12 ਮਹੀਨੇ

1 ਹਫ਼ਤਾ = 7 ਦਿਨ

ਅਪ੍ਰੈਲ 2018						
ਐਤਵਾਰ	ਸੋਮਵਾਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ	ਬੁੱਧਵਾਰ	ਵੀਰਵਾਰ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

(1) ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

28 ☐ 29 ☐ 30 ☒ 31 ☐

(2) ਦੋ ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?

ਸੋਮਵਾਰ ☒ ਮੰਗਲਵਾਰ ☐ ਬੁੱਧਵਾਰ ☐ ਵੀਰਵਾਰ ☐

ਮਈ 2018						
ਐਤਵਾਰ	ਸੋਮਵਾਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ	ਬੁੱਧਵਾਰ	ਵੀਰਵਾਰ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

(1) ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹਨ ?

(ੳ) 28 ☐ (ਅ) 29 ☐ (ੲ) 30 ☐ (ਸ) 31 ☐

(2) 5 ਮਈ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?

(ੳ) ਸੋਮਵਾਰ ☐ (ਅ) ਮੰਗਲਵਾਰ ☐ (ੲ) ਸ਼ਨੀਵਾਰ ☐ (ਸ) ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ☐

(3) 28 ਮਈ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?

(ੳ) ਐਤਵਾਰ ☐ (ਅ) ਸੋਮਵਾਰ ☐ (ੲ) ਵੀਰਵਾਰ ☐ (ਸ) ਸ਼ਨੀਵਾਰ ☐

(4) ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਮਿਤੀ ਹੈ ?

(ੳ) 1 ☐ (ਅ) 2 ☐ (ੲ) 5 ☐ (ਸ) 6 ☐

(5) ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੋਮਵਾਰ ਕਿਹੜੀ ਮਿਤੀ ਹੈ ?

(ੳ) 1 ☐ (ਅ) 2 ☐ (ੲ) 3 ☐ (ਸ) 7 ☐

(6) 31 ਮਈ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?

(ੳ) ਐਤਵਾਰ ☐ (ਅ) ਸੋਮਵਾਰ ☐ (ੲ) ਵੀਰਵਾਰ ☐ (ਸ) ਸ਼ਨੀਵਾਰ ☐

ਕੈਲੰਡਰ - 2018

ਜਨਵਰੀ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	ਫਰਵਰੀ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	ਮਾਰਚ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	ਅਪ੍ਰੈਲ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
ਮਈ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	ਜੂਨ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ਜੁਲਾਈ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	ਅਗਸਤ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
ਸਤੰਬਰ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ਅਕਤੂਬਰ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	ਨਵੰਬਰ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	ਦਸੰਬਰ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

(1) ਕੈਲੰਡਰ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ ਭਰੋ :

- (ੳ) 12 ਜੂਨ ਤੋਂ 3 ਦਿਨ ਬਾਅਦ
 24 ਮਈ ਤੋਂ 4 ਦਿਨ ਬਾਅਦ
 29 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 2 ਦਿਨ ਬਾਅਦ
 25 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਬਾਅਦ
- (ਅ) 20 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 5 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ
 12 ਜੂਨ ਤੋਂ 2 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ
 6 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 3 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ
 5 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 7 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ

(2) ਕੈਲੰਡਰ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਖਾਨੇ ਭਰੋ:

(1) ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਐਤਵਾਰ ਹਨ ?	____
(2) 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?	____
(3) 25 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?	____
(4) ਤੁਹਾਡਾ ਜਨਮ ਕਿਹੜੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ?	____
(5) 18 ਮਈ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?	____
(6) ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਐਤਵਾਰ ਆਏ ਹਨ ?	____
(7) ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਆਏ ਹਨ ?	____
(8) ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਹੈ ?	____
(9) ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?	____
(10) ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹਨ ?	____

ਘੜੀ

ਟਿੱਕ-ਟਿੱਕ ਕਰਕੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ,
 ਵਾਪਸ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁੜਦੀ ਹੈ।
 ਛੋਟੀ ਸੂਈ ਘੰਟੇ ਬੋਲੇ,
 ਸਭ ਨੂੰ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਤੋਲੇ।
 ਵੱਡੀ ਸੂਈ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ,
 ਘੰਟੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕਰਦੀ ਸੱਠ।
 ਸੈਕਿੰਡ ਚੱਲਣ ਮਟਕਵੀਂ ਤੋਰ,
 ਨਾ ਕਿਤੇ ਰੁਕਦੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮੋੜ।
 ਵਕਤ ਬਰਾਬਰ ਸਭ ਦੇ ਕੋਲ,
 ਘੜੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਗੋਲ-ਮਟੋਲ।

ਅਧਿਆਪਕ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਰ ਘੜੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘੜੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਵੇਗਾ। ਅਧਿਆਪਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਘੜੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰੇਗਾ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ! ਇਹ ਜੋ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਗੋਲ ਵਸਤੂ ਦਿਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੀਵਾਰ ਘੜੀ (Clock) ਆਖਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਵਿੱਚ 1 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 12 ਤੱਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸੈਕਿੰਡ, ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਆਹ ਦੇਖੋ, ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ! ਦੀਵਾਰ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ (ਜਾਂ ਕਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋ) ਸੂਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

1. ਘੜੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੂਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਸੂਈ, ਸਾਨੂੰ ਸੈਕਿੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।
2. ਘੜੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਸੂਈ ਸਾਨੂੰ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।
3. ਘੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੂਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਹੌਲੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਘੜੀ ਜਾਂ ਦੀਵਾਰ ਘੜੀ ਤੋਂ ਘੰਟਿਆਂ, ਮਿੰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੈਕਿੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ :-

1 ਘੰਟਾ = 60 ਮਿੰਟ

1 ਮਿੰਟ = 60 ਸੈਕਿੰਡ

1 ਦਿਨ = 24 ਘੰਟੇ

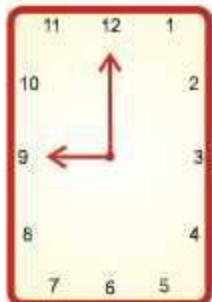
(1) ਘੜੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੂਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ?

(2) ਘੜੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੂਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ?

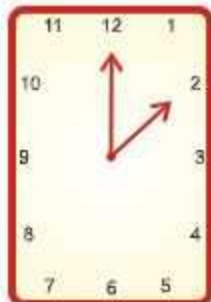
(3) ਘੜੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤੇਜ਼ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ?

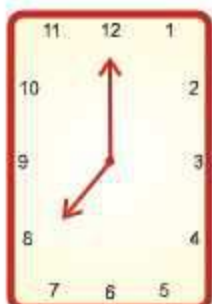
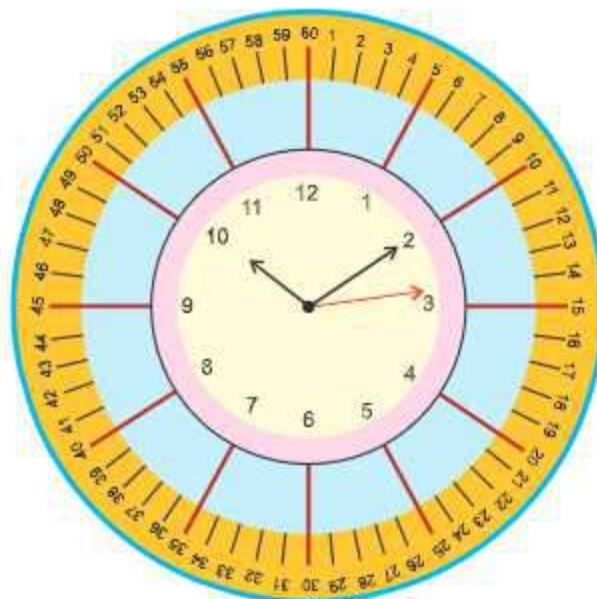
ਘੜੀ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਦੇਖਣਾ

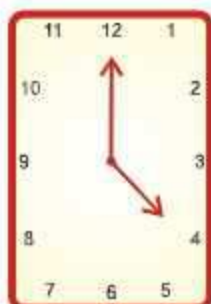
9:00 ਵਜੇ ਹਨ

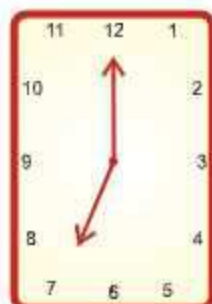
2:00 ਵਜੇ ਹਨ

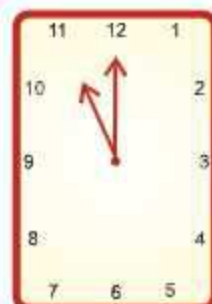
8:00 ਵਜੇ ਹਨ

4:00 ਵਜੇ ਹਨ

7:00 ਵਜੇ ਹਨ

11:00 ਵਜੇ ਹਨ

ਆਓ ਕਰੀਏ

1. ਘੜੀ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਲਿਖੋ :-

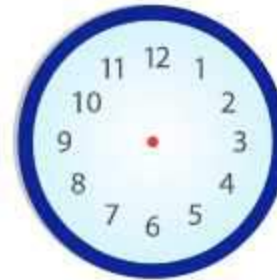

2. ਘੜੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਸੂਈਆਂ ਬਣਾਓ :-

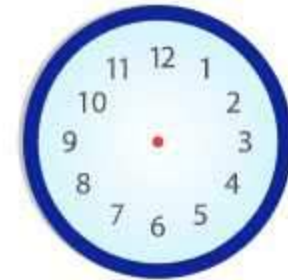
7:00 ਵਜੇ ਹਨ

3:00 ਵਜੇ ਹਨ

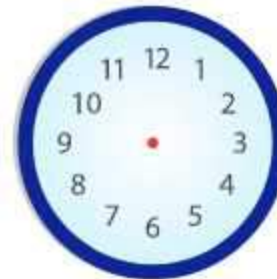
11:00 ਵਜੇ ਹਨ

6:00 ਵਜੇ ਹਨ

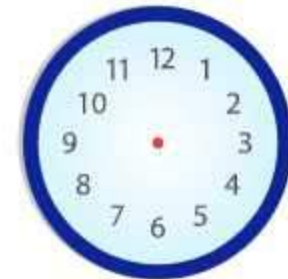
5:00 ਵਜੇ ਹਨ

8:00 ਵਜੇ ਹਨ

4:00 ਵਜੇ ਹਨ

12:00 ਵਜੇ ਹਨ

3. ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਲੀ ਘੜੀ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਈਆਂ ਬਣਾਓ :-

1 ਘੰਟਾ
ਪਹਿਲਾਂ

1 ਘੰਟਾ
ਬਾਅਦ

4. ਸਮਾਂ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :-

The image shows a matching exercise. On the left, there are seven analog clocks arranged vertically. On the right, there are seven time values arranged vertically. A red arrow points from the top clock (showing 7:00) to the value '7.00 ਵਜੇ'.

Clock Time	Time Value
7:00	5.00 ਵਜੇ
11:00	2.00 ਵਜੇ
7:00	7.00 ਵਜੇ
9:00	11.00 ਵਜੇ
3:00	10.00 ਵਜੇ
4:00	9.00 ਵਜੇ
10:00	3.00 ਵਜੇ

1. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ :

- (a) ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਸਾਲ ਵਿੱਚ _____ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 (b) ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ _____ ਮਹੀਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
 (c) ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ _____ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

- (a) ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?
 (b) ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?
 (c) ਤੁਹਾਡਾ ਜਨਮ ਕਿਹੜੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

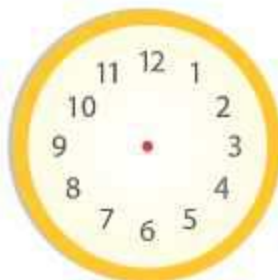
3. ਘੜੀ ਦੇਖੋ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਲਿਖੋ :

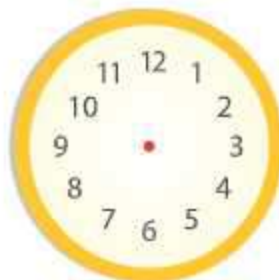
4. ਘੜੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਸੁਈਆਂ ਬਣਾਓ :

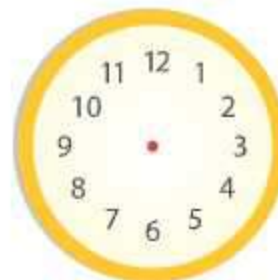
7:00

9:00

5:00

3:00

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

- 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ ।
- ਸਾਧਾਰਨ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 28 ਦਿਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।
- 1 ਘੰਟਾ = 60 ਮਿੰਟ
- 1 ਮਿੰਟ = 60 ਸੈਕਿੰਡ
- 12 ਮਹੀਨੇ = 1 ਸਾਲ

ਅਸੀਂ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ

ਸਮਾਂ

ਕੈਲੰਡਰ

ਦਿਨਾਂ, ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ
ਦੀ ਸਮਝ

ਘੜੀ

ਘੜੀ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ
ਦੀ ਸਮਝ

ਸੈਕਿੰਡ, ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਘੰਟੇ ਦਾ
ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ